

Meie inimesed

Lehekülje väljaandmist toetavad Euroopa Kolmandate Riikide Kodanike Integreerimise Fond, Rahvastikuministri Büroo ja Integratsiooni Sihtasutus.

SELTSID: Tatarlased rõõmustavad, et saavad end Eestis tatarlastena tunda

Tatarlased - päikeseline rahvas

■ Ainus tatarlaste püha, millega idavirulased pole veel tuttavad, on sabantui. Tähistada seda meie piirkonnas kõikide tavade kohaselt on Ida-Virumaa tatari kultuuri ühingu esimehe Rinat Garifullini unistus.

IRINA KIVISELG
irina@pohjarannik.ee

Ida-Virumaa tatarlastele on killukeseks kodumaaks saanud Jõhvi seltsimajas paiknev väike kontor. Järgmisel nädalal saab kolm aastat ajast, mil nad selle ruumi oma käsutusse said.

"Tatarlaste ühing saab tuleval aastal 15aastaseks, varem pidime kohtuma korterites või otsima ajutisi ruume," räägib Rinat Garifullin. "Nüüd enam probleemi pole, iga ühinguliige võib tulla, võtme võtta ning siin aega veeta: harjutada eelseisvaks pidupäevaks, arutada probleeme, lugeda raamatuid või lihtsalt puhata ja tassi teed juua."

Rinat ning tema kaasmaalased on väga tänuilikuks maavalitsusele ja Jõhvi vallavalitsusele, kes ühingu tegevusele kaasa aitavad. Praegu on registreerunud 175 inimest - need on Kohtla-Järve, Jõhvi, Kiviõli, Sillamäe, Aseri ja Avinurme tatarlased. Narvalastel on oma ühing, hiljuti pidasid nad 20. aastapäeva.

"Tegelikult me vahet ei tee, osaleme hea meelega kõikidel nende üritustel ning nemad käivad meie omadel," rõhustab Rinat. "Lihtsalt juhtus nii, et nemad löid ühingu varem. Me sõbrustame ka teistest linnadest ja riikidest pärit tatarlastega. Eestis elab neid umbes neli tuhat."

Kontorisse on kogutud rahvuslik atribuutika. Laual on koha leidnud fotonäitus, mis annab aimu viimastest üritustest. Külaliste pakub huvi rahvuslike peakatete kollektsioon. Rinati sõnul on need kingitused Kaasanist, Tatars-tani pealinnast. Igal mütsil on oma otstarve, neid on nii meeste kui ka naistele ning ei puudu ka nn unisex-mudeleid, mida võib kanda igakülmadele. Lastele ömmedatakse oma peakatteid, samuti tunneb nende järgi ära eaka ja auväärse inimese.

Reede on püha päev

See on aeg puhastada iseenast ja oma eluaset, sel päeval on kombeks küllastada sugulasi, sõpru ja haigeid inimesi.

"Teises riigis elades ei ole alati võimalik neid traditsioone järgida, kuid püüame siiski," selgitab Rinat. "Seepärast viibin ma siin harilikult reedeti, kodukandi rahvas astub samuti läbi."

Ida-Virumaa tatari kultuuri ühingu esimees Rinat Garifullin näitab pühade puhul kantavate rahvuslike peakatete kollektsiooni.

PEETER LILLEVÄLI

Täna võib siin ka väike raamatunäitust vaadata - inimesed valmistavad 26. aprillil tähistama armastatud luuletaja Gabdulla Tukai sünnipäeva.

"Me teeme seda igal aastal," märgib Rinat. "Esitaks armastame me tema luuletusi väga, ta on Tatarimaal väga lugupeetud poet, keda on tõlgitud ka vene keelde. On hämmastav, et kuigi ta elas vaid 24 aastat, jättis ta meile oivalise pärandi. Tema luule ei jäta kedagi külmaks. Teiseks on see suurepärane põhjus kaasmaalastega kokku saada ja suhelda. Veebruaris toimus samalaadne õhtu, mis oli pühendatud ühele andekale omakandi inimesele, paljude raamatute autorile Musa Jalilile. Inimesed tulevad meeldi sellistele õhtutele, sest eks ole seegi osake meie elust."

Tatarlased nimetavad oma rahvast päikeseliseks, sest nad armastavad tantsida ja laulda ning neil on rikkalik kultuuritraditsioonid. Ent kontsertidel ei näe koori või suurt tantsuansambli.

Rinat põhjendab seda tatari mentaliteediga: tatarlaste pered olid harilikult suured ning igas peres kasvasid oma "tähed" - ühel oli laulandi, teine tantsis hästi ja nii edasi. Seepärast arenes peamiselt just sooloartistid.

"Me oleme rõõmsameelsed ja sõbralikud inimesed, kuid me ei sunni kunagi kedagi midagi tegema," tähendab vestluskaaslane. "Kelle hing vajab suhtlust, see tuleb ja osaleb. Ühingu ei tehta midagi vaid selleks, et linnukest kirja saada, seepärast pole min-

gist ühiskondlikust koormusest juttugi. See on meie tavapärase elu ning meil on hea meel, et me saame end Eestis tatarlastena tunda."

Andekaid inimesi, kelle üle tatarlased võivad uhkust tunda, piisab. Näiteks lauljatar Izida Galimova ja Narva laulja Rafael, suurepärane Sillamäe tantsija Venera Alagulova ning paljud teised, kes on alati valmis arvukatel festivalidel ja kontsertidel üles astuma ning keda nüüd peale kaasmaalaste tunnevad teisedki.

Menukas ohverdamispidu

Tatarlased osalevad kõikidel kultuuriüritustel, mida korraldavad lähikonna kultuuriseltsid, ning kutsuvad teisi enda omadele. Üks populaarsemaid on ohverdamispidu ramadaan, mille ajal veristatakse just selleks puhuks kasvatatud oinaid, söödetakse lihaga vaeseid, kostitatakse vanureid ja pöduraid ning korraldatakse pidu ja pillerkaar.

Iga moslem peab võtma ette palverännaku Mekasse, kuid kuna kõigil ei ole võimalik seda teha, siis asendab ohvri toomine seda kohusetähtsust.

"Oinaid kingitakse ka sabantui korraldatud võistluste võitjatele," märgib Rinat. "Ja see on vististi ainuke püha, mida me nende aastate jooksul, mil ühing on eksisteerinud, pole saanud Ida-Virumaa näidata. Kuid me unistame sellest. Isegi kõik meie ühingu liikmed ei ole näinud tõelist sabantui, mida peetakse juunis. Seepärast tahak-

sin ma, et see toimuks kõikide traditsioonide kohaselt, see aga nõuab suurt ettevalmistustööd ja raha."

Tallinnas on mõnel korral sabantuid peetud. "Mullu korraldasid välismaal elavad tatarlased sabantui Poolas, tänavu juunis sõidame Riiga."

Märtsis Narvas toimunud konverentsil tehti Eestimaa tatarlastele ettepanek võtta teatapult riialastel üle ning korraldada 2010. aasta sabantui Eestis, kuid me ei tihanud kohe vastata, enne peab mõtlema ja oma võimalusi kaaluma."

Tatarlased ei ole püüdnud luua lastele pühapäevakoole, nad ütlevad, et emakeelt teab enamik niigi, tatari peredes räägitakse emakeeles. Noored võtavad pidulikust üritustest hea meelega osa, käivad suvelaagrites, mida korraldab lastele imaan Ildar Muhamedšin.

"Kaasani ülikoolis on võimalik õppida emakeeleõpetajaks, nii õppimine kui elamine on tasuta. Ent kolme aasta jooksul ei ole me saanud Eestist sinna ühtki inimest saata," kahetseb vestluskaaslane. "Kuid ma loodan, et tulevikus leidub soovijaid."

Veel üks suur unistus on ehitada Eestisse mossee. "Kõikidel religioossetel konfessioonidel peale meie, moslemite, on oma pühakojad ja kirikud, kuigi tatarlased elavad Eestis juba 90 aastat. Me oleme rõõmsameelsed, päikeselised ja igati sõbralikud inimesed, kellele Eestimaa on samuti kodune. Seepärast loodame, et seegi soov täitub."

Tatjana Mannima: "Keeleoskusega ei saa võistkonnas hakkama"

■ Tuntud suusataja Tatjana Mannima, kes on Ida-Virumaa talispordi-alade esinumber, tunnistab, et pääsemine Eesti koondisse sundis teda eesti keelt tõsiselt juurde õppima.

ALEKSEI FJODOROV
aleks@pohjarannik.ee

"Koolis ja pärast kooli rääkisin ma eesti keelt tegelikult üsna halvasti. Kui aga mu tulemused suusarajal jõudsid koondise tasemele ning ma võistkonda pääsesin, siis sain aru, et keeleoskusega hakkama ei saa," rääkis Kiviõli suusataja.

"Kui osaga meeskonna liikmetest saan veel mõnikord vene keeles suhelda, siis neidudega saab rääkida ainult eesti keeles. Algu rääkisin halvasti, tegin palju vigu. Vestlustes otsisin sõnu ning jätsin meelde, kui ette öeldi."

Esimese eestikeelse intervjuu andis ta meediale 1990. aastate teisel poolel. Toona pidi ta kui noortevõistluste võitja andma kommentaari.

"Ma teadsin, et räägin halvasti, seepärast peitsin end kaua, püüdsin leida ettekäändeid, et seda mitte teha, kuid lõpuks tuli rääkima hakata. Mul on meeles, et ma rääkisin toona jubedate vigadega."

Mannima sõnul on ta praegu suuteline arutlema peaaegu kõikidel teemadel küllaltki vabalt, kuigi mõnikord tuleb ette, et mõni sõna on otseki meelest pühitud: "Nii on treeneritega juhtunud. Suhtled, ning korraka on mõni sõna peast läinud. Siis valime koos sõnu või räägime vene keeles. Eri-lisi probleeme ei ole."

Treener kiidab

"Tatjana eesti keele oskus on kõvasti paranenud. Kõikidest võistkonnas peetavatest vestlustest saab ta väga hästi aru ning räägib üsna kindlalt oma probleemidest," märkis naiskonna treener Kalmer Tramm. "Suusatajad kasutavad oma kõnepruugis küllaltki palju spetsiifilisi termineid, kuid Tatjana orienteerub neis suurepäraselt, nii et sellega meil arusaamatusi ei teki."

Tatjana kinnitab, et mingit ebamugavust ta koondises ei tunne. "Aga kui naasen koju Kiviõlisse, siis räägin peaaegu kogu aeg vene keeles. On küll ka eestikeelset suhtlemist, kuid tunduvalt vähem," rääkis ta.

Tõeline šokk tabas sportlast Venemaal Rõbinskis toimunud maailmakarikaetapil. Sattunud talle omasesse venekeelses keskkonda, läks ta nõnda hoogu, et hakkas isegi naiskonnakaaslasel Kaili Sirgele tõlkima vene keelest... vene keelde. "Siis ütles Kaili mul-

"Eks iga inimene peab ise otsustama, mil määral ta eesti keelt vajab, ent kui tahad midagi saavutada, siis peab seda oskama," usub Tatjana Mannima.

RENE KUNDLA

le: pea kinni, Manja, ütle õige veel kord," meenutas Mannima ironiaga.

Koondises korraldatud pikade treeninglaagrite ajale langes ka pühi. Kuid midagi iseäralikku nende tähistamise juures Kiviõli suusatajale ei meenu.

"Ainus asi, mis meelde tuleb, on see, et Soomes panime mingi tähtpäeva puhul selga naljakad riided ning käisime majast majja, lugesime lõbusaid luuletusi ja laulsime laule - tunduvalt õpetasid mulle."

Üldiselt hoiab Tatjana talle perekondlike pühade traditsioone, mida tähistatakse kodus vene kombe kohaselt.

Õpib eesti keeles

Tatjana lõpetas kaugõppes Jaroslavl'i pedagoogikakooli kehakultuuri erialal ning andis dokumendid sisse samale erialale Tallinna ülikooli magistrantuuri. "Mõtlesin, et kui ma elan Eestis, siis pean saama eestikeelse hariduse."

Õppetöö toimub eesti keeles ning see tekitab alguses raskusi: "Osa aineid on väga kerge omandada, kuid mõningatel loengutel tundus algul, et ma ei saa üldse millestki aru." Ka spordi ja õpingute ühitamine tekitab mõningaid raskusi.

"Kevadel on mul üsna lihtne eksameid teha, kuna just sellele ajale langeb hooajal lõpetamine, pärast seda saab pühendada aega ettevalmistusele. Talvel on tunduvalt keerulisem. Kuid esialgu näikse kõik hästi minevat," rääkis Mannima.

Küsimusele, mis oleks saanud keeleõppes, kui ta poleks koondisesse pääsenud, vastas sportlane filosoofiliselt:

"Ma arvan, et kui sa elad Eestis, siis pead sa ka eesti keelest aru saama. Eks iga inimene peab ise otsustama, mil määral ta seda vajab, ent kui tahad midagi saavutada, siis peab keelt oskama."